

У результаті використання облікової політики на підставі обробки первинної інформації, отриманої в ході фінансово-господарської діяльності, фінансові менеджери та бухгалтерія корпорації формують бухгалтерську звітність для цілей оподаткування й оперативного управління, а також для здійснення бюджетування.

Консолідація бюджетів по видах діяльності (секторам) здійснюється з використанням методів статистики, зокрема елемінювання. Бюджетування на рівні корпорації при грамотному використанні контролінгу може принести істотні переваги в процесі управління, тому що дозволяє нівелювати облік специфіки секторів діяльності корпорації і перейти до єдиного критерію "витрати-доходи" поза залежністю від рівня управління.

Перерозподіл ресурсів може здійснюватись за результатами розв'язання задачі оптимального управління з використанням наступної формули:

$$C = \sum_{i=1}^N \Delta r_i \rightarrow \max;$$

обмеження:

$$\sum_{i=1}^N a_i'' \leq A; \quad \sum_{i=1}^N \Delta f_i \leq \sum_{j=1}^K p_j,$$

де C — цільова функція;

Δr_i — приріст рентабельності i -го процесу;

$$\Delta r_i = r_i'' - r_i', \quad r_i = \frac{p_i}{a_i}, \quad i = 1, \dots, N, \quad N — \text{кількість процесів, у які перерозподіляються ресурси корпорації.}$$

Слід зазначити, що приріст рентабельності як основний критерій оптимізації може бути використаний з наступних причин: по-перше, приріст рентабельності відображає динаміку процесу розширеного відтворення; по-друге, у такий спосіб усувається ефект перекосу, коли за рахунок поліпшення показників одного напрямку діяльності страждають показники інших, що є небажаною ситуацією;

a_i'' — активи процесу після перерозподілу фінансових ресурсів;

A — консолідовані активи корпорації;

Δf_i — кількість перерозподілених ресурсів;

Δp_j — консолідований прибуток ($j = 1, \dots, K$, K — кількість процесів у портфелі, що перерозподіляється) портфеля.

Друге обмеження оптимізації має наступне економічне обґрунтування: перерозподілятися може тільки прибуток корпорації, тому що брати кредит для одного процесу, а потім використовувати його для покриття збитків іншого — недоцільно через зниження рівня платоспроможності й підвищення кредитних ризиків. Проте при проведенні додаткового аналізу може виявитися, що реалізація схеми перехресного запозичення для вирішення конкретного завдання в рамках корпорації може мати місце.

Таким чином, залежно від ступеня задоволення потреб фінансування, варіюючи параметри f_i , можна досягти підвищення рентабельності активів по кожному процесу, а також загального прибутку корпорації. Од-

нак власні кошти корпорації можуть бути спрямовані не тільки на перерозподіл серед процесів, але й для вирішення інших завдань, наприклад, на інвестиційну діяльність, що полягає в розміщенні коштів поза існуючими рамками діяльності корпорації.

Література: 1. Гриньова В. М. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / В. М. Гриньова, В. О. Коюда. — К.: Знання-Прес, 2004. — 424 с. 2. Гриньова В. М. Організаційно-економічні основи формування системи корпоративного управління в Україні / В. М. Гриньова, О. Є. Попов. — Харків: Вид. ХДЕУ, 2003. — 324 с.

Стаття надійшла до редакції
10.06.2005 р.

УДК 658.011.45

Бубенко П. Т.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

In the article the proposals as for the activation the innovation reforms on the level of industrial enterprise are considered. New scientific-methodological approaches to the complex estimation of the enterprise innovation potential are offered. The tendencies of organizational-structural changes, which would be promotable for the global introduction of economic management innovation principles are suggested.

Висока актуальність швидкого реформування вітчизняного промислового комплексу, знаходження адекватних сучасним вимогам напрямків, форм і методів запуску інноваційних процесів у первинній його ланці — промислового підприємстві — зумовлюється все жорсткішою конкуренцією на світових ринках. Водночас формулювання реалістичних перспектив, а відтак і пріоритетів господарського розвитку вимагає наявності практично відсутніх сьогодні знань і уявлень про актуальний (реальний) стан інноваційного потенціалу промислових підприємств. Саме тому одним із першочергових завдань сучасного виробничого менеджменту є підготовка і запуск внутрішніх програм інвентаризації (аналізу і оцінки) наявного потенціалу та виділення у його масі тих складових, що становлять реальний ресурс розвитку у глобальному, висококонкурентному середовищі.

Аналіз наукових публікацій свідчить, що цей напрям досліджень у сучасній економічній літературі розкритий недостатньо. Наприклад, Ю. Долгоруков та І. Падерін, досліджуючи категорію "сучасне промислове підприємство" і визначаючи його основні риси, що характерні конкурентоспроможним підприємствам, взагалі не звертають уваги на інноваційну складову [1]. Інші автори хоча і відзначають обов'язковість диференціації промислових підприємств за рівнем інноваційного розвитку, але перевагу в системі інноваційного спрямування національної економіки віддають методам державного стимулювання [2] та фінансово-кредитній складовій розвитку [3].

Отже, концептуальні засади успішного конкурентного розвитку промислових підприємств безпосередньо залежать від рівня їх інноваційної активності, здатності своєчасно оновлювати виробничі фонди, спроможності протистояти за рівнем технологічного оснащення провідним західним компаніям.

Мета і завдання дослідження полягають у подальшому розвитку теорії та практики інтенсифікації інноваційних перетворень промислового комплексу держави, формуванні нових науково-методологічних підходів до комплексної оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств, що забезпечить останнім стратегічні переваги на постіндустріальному господарському полі діяльності.

Під поняттям "інноваційний потенціал" автор визначає спроможність підприємства забезпечити такий рівень оновлення своєї виробничої сфери, випуску товарів і надання послуг, який є достатнім для опанування або утримання конкурентних позицій на світових ринках.

Досягнення такої мети може бути забезпечено діяльністю спеціального інституту моніторингу реальної ситуації в індустріальному секторі виробництва, основними завданнями якого є збір, узагальнення та аналіз показників діяльності промислових підприємств, а також моделювання перспектив їх розвитку і підтримки.

До складу заходів підтримки інноваційної діяльності підприємств можна віднести:

- проведення маркетингових досліджень ринкових перспектив підприємства із залученням фахівців з цієї сфери;

- залучення консалтингових структур для розробки інноваційної стратегії підприємства та підготовки бізнес-планів інноваційних проектів;

- сприяння залученню науково-технічних організацій до експертизи та розв'язання питань техніко-технологічної модернізації виробництва і науково-технічного супроводження інноваційних проектів підприємства;

- можливості залучення позикового капіталу під гарантії об'єктів власності;

- навчання персоналу управлінських підрозділів підприємства;

- сприяння залученню малого та середнього бізнесу до участі в інноваційних проектах та заохочення такої кооперації;

- просування та підтримка інноваційних пропозицій підприємств у рамках зовнішньоекономічної діяльності;

- презентація інноваційних проектів підприємств на інвестиційних форумах та залучення передових секторів господарського комплексу в інтеграційні процеси світової економіки.

Зазначені заходи спрямовані на підвищення якості програмування та планування інноваційного розвитку підприємств промисловості і поліпшення рівня інноваційного менеджменту.

Спроможність підприємств забезпечувати необхідний рівень інноваційної активності без певного порушення стабільності ритму виробництва визначається наявністю та взаємодією ряду факторів, які є об'єктами моніторингу, результати якого мають покладатись в основу інноваційної моделі управління виробництвом. Тут слід підкреслити, що специфіка вітчизняного підприємництва, яке тільки-но опановує початкові етапи інноваційного бізнесу, не дозволяє використовувати без відповідної адаптації прийняті в розвинених країнах методи

і критерії аналізу інноваційного потенціалу, оскільки більшість таких критеріїв оцінки (обсяги витрат на проведення власних досліджень і розробок, розміри капіталу, що використовується на ці цілі, витрати на придбання ліцензій, темпи оновлення продукції, динаміка опанування основних та побічних ринків) не можуть частково або повністю використовуватись в нашій ситуації. З іншого боку, деякі фактори, такі що безумовно впливають на спроможність вітчизняних підприємств можуть відповідати умовам сучасного ринку, можуть не розглядатись західними інвесторами та фірмами як значущі (наприклад, використання сучасних інформаційних технологій).

З метою обґрунтованого добору критеріїв оцінки "інноваційності" виробництва і підприємств, а також розробки необхідних експертних процедур, слід попередньо сформулювати проблеми в діяльності цих підприємств, наявність яких у найбільшій мірі може впливати на їх інноваційну активність. Такими проблемами є:

- по-перше, менеджмент більшості українських підприємств здебільшого успадковує доринкову традицію, в пріоритетах їх діяльності превалюють завдання стабілізації, а не зміни ситуації, наміри збереження, а не модернізації наявного потенціалу. У загальному обсязі організаційно-управлінської діяльності завдання маркетингу, перспективної технологічної політики та ринкової стратегії займають незначне місце;

- по-друге, персонал підприємств, в першу чергу, фінансовий менеджмент середнього рівня, інженерно-технічні працівники, здебільшого не зорієнтовані на комерційне використання результатів НДДКР, на різноманітність та динамізм джерел фінансування, на наявність розгалуженої мережі коопераційних зв'язків і високі темпи оновлення напрямків та продуктів діяльності;

- по-третє, організаційні структури та виробничо-технологічна база вітчизняних підприємств в більшості випадків вже не відповідає характеристикам сучасних виробництв. Вони перевантажені великою кількістю ремонтних, будівельних, складських та інших допоміжних підрозділів. Їх матеріальна база здебільшого морально та фізично застаріла, більшість з цих підприємств не мають міжнародних сертифікатів якості. Наявні у виробничому секторі науково-технічні наробки (нові технології) в більшості не мають ознак товару у сучасному розумінні. Вони, як правило, не забезпечені правовим захистом, не приведені у відповідність з міжнародними промисловими стандартами, не мають обґрунтованих вартісних оцінок, стандартного набору сервісних послуг. Ці обставини з самого початку ставлять такі розробки у невигідні конкурентні умови, знижують їх реальну вартість, ускладнюють і удорожчують процеси їх реалізації навіть за умов їх вартісних переваг;

- по-четверте, ринкова активність вітчизняних підприємств зводиться, головним чином, до спроб просування традиційної для них продукції та відновленню звичних з минулих часів виробничих зв'язків. Підприємства, змушені конкурувати самотужки, не приділяють певної уваги розвитку коопераційних зв'язків. Відсутність коштів, необхідних для технічної модернізації та освоєння нових технологій, є наслідком не тільки об'єктивних причин, а й невміння залучати позикові кошти.

Для здійснення комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємства попередньо доцільно виділити у його структурі ряд відносно простих елементів, які мають найбільший вплив на інноваційні характеристики,

а вже потім по відношенню до означених елементів визначатися з критеріями оцінки їх стану та впливу на інноваційний потенціал підприємства в цілому.

Автор доводить, що здатність підприємства до інновацій, його інноваційна привабливість визначаються, головним чином, станом його управлінської системи, якістю кадрового персоналу, станом виробничої та науково-технічної бази і показниками ринкової активності. Тож, об'єктами оцінки інноваційного потенціалу є:

- організаційно-управлінська система;
- виробнича і науково-технічна база;
- ринкова активність.

Наведені показники є розрахунковими. Окрім них для оцінки параметрів інноваційної привабливості слід аналізувати показники фінансово-господарської діяльності і організаційно-правові показники.

Таким чином, для комплексної оцінки інноваційного потенціалу підприємства пропонується використовувати такі окремі показники:

- 1) організаційно-управлінську систему:
 - а) наявність і характеристику підрозділів маркетингу, аналізу, прогнозування, стратегічного планування;
 - б) спеціалізацію та рівень кваліфікації провідних менеджерів;
- 2) кадрову складову робітників:
 - а) структуру кадрів;
 - б) середній вік працівників;
 - в) питому вагу спеціалістів до 35 років;
 - г) знання іноземних мов керівним складом підприємства;
 - д) рівень комп'ютерної освіченості менеджерів і спеціалістів;
- 3) виробничу і науково-технічну базу:
 - а) ступінь зносу основного обладнання;
 - б) сертифікованість виробництва;
 - в) використання патентів;
 - г) технологічну характеристику (якість) виробництва;
 - д) характеристику інформаційних технологій, що використовуються підприємством (парк комп'ютерів, локальні мережі, використання зовнішніх інформаційних мереж);
- 4) ринкову активність підприємства:
 - а) структуру замовників і споживачів продукції, послуг;
 - б) наявність сервісних систем обслуговування продажу та експлуатації продукції у споживачів;
 - в) характеристику виробничої кооперації;
 - г) обсяги і форми позикового капіталу;
 - д) характеристику рекламної діяльності;
- 5) показники фінансово-господарської діяльності:
 - а) обсяги виробництва і реалізації продукції;
 - б) обсяги заборгованості (заробітна плата, енергоносії, дебіторська та кредиторська);
 - в) обсяги і структуру витрат на технічне оновлення виробництва;
 - г) обсяги і структуру невиробничих витрат;
- 6) організаційно-правові показники:
 - а) організаційно-правову форму підприємства, його засновників;
 - б) форму власності.

Кожному з варіантів якісної оцінки надається умовний діапазон кількісних вагових значень для наступного визначення інтегральної (комплексної) оцінки інноваційного потенціалу підприємства:

$$III = \frac{\sum_{i=1}^n K_i \times P_i}{\sum_{i=1}^n P_i},$$

де K_i — числове значення i -го показника;
 P_i — його ваговий коефіцієнт;
 n — число показників оцінки;
 III — інноваційний потенціал підприємства.

Перехід промислового комплексу на інноваційну модель розвитку потребує створення відповідних інноваційних передумов — комплексу інституціональних, фінансово-економічних і організаційно-управлінських засад, які у сукупності здатні стимулювати саме інноваційні проекти, виявляти і підтримувати пріоритетні промислові виробництва та забезпечити постійний приплив у господарське середовище "високих" технологій та інвестиційних ресурсів.

Література: 1. Долгоруков Ю. Увеличение доли современных предприятий — важное направление промышленной политики / Ю. Долгоруков, И. Падерин // Экономика Украины. — 2005. — №2. — С. 24 – 28. 2. Висоцька І. Б. Створення гнучкої системи пріоритетів інноваційного розвитку промисловості України // Проблеми науки. — 2004. — №3. — С.23 – 27. 3. Андрощук Г. А. Стимулирование инновационной деятельности в Украине: финансово-кредитный механизм // Проблемы науки. — 2005. — №3. — С. 22 – 27.

Стаття надійшла до редакції
10.06.2005 р.

УДК 658.012.45

**Пушкар А. И.
Пономаренко Е. В.**

ФОРМИРОВАНИЕ И РЕАЛИЗАЦИИ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

In the article the approach to formation the policy and development program of information resources (IR) of the firm is offered. The information space of the firm is structured by introducing of the elements — modules of IR and the concept of its architecture. The formation of policy and development program is considered as the process of installation the conformity of IR modules to business-processes and participants of these processes on the ground of proposed method, realizing its know-how on the basis of designed principle set.

Формирование единого мирового информационного пространства на базе сети Интернет стимулирует активный переход от индустриальной экономики к информационной, для которой характерно нарастание процессов информатизации и виртуализации во всех сферах экономики. В основе постиндустриального информационного общества лежит распространение инфор-